

SVEIKATOS NETOLYGUMŲ NUSTATYMO IR MAŽINIMO GEBĖJIMŲ STIPRINIMO MODELIO SUKŪRIMAS

NORVEGIJOS PARAMA LIETUVAI:
partnerystė vertybėms
kurti ir išsaugoti

Sveikatos netolygumų (toliau – SN) nustatymas ir mažinimas reikalauja kompleksinių veiksmų, leidžiančių užtikrinti sistemingą šios problemos stebėseną ir sprendimo būdų paiešką. Siekdamas prisidėti prie SN mažinti palankios politikos formavimo LSMU kartu su Higienos institutu, Vilniaus ir Klaipėdos universitetais įgyvendina projektą „Sveikatos netolygumų nustatymo ir mažinimo gebėjimų stiprinimo modelio sukūrimas (NOR-LT11-SAM-01-TF-02-001)“. Projekto vykdymo trukmė 17 mėn. (2014 m. liepos mėn. – 2016 m. kovo mėn.). Projektui finansinę paramą teikia 2009–2014 m. Norvegijos finansinio mechanizmo programa Nr. LT11 „Visuomenės sveikatai skirtos iniciatyvos“.

Šio projekto metu įvairių institucijų atstovai siekia sukurti SN nustatymo ir mažinimo gebėjimų stiprinimo modelį, kuris būtų parengtas įvertinus nacionalinę ir tarptautinę patirtį SN nustatymo, vertinimo ir mažinimo srityje, atlikus teisinių dokumentų analizę, įvertinus žmogiškąjį potencialą ir jo kompetencijas bei parengus su tuo susijusias rekomendacijas ir mokymo programas nacionalinio ir regioninio lygmens darbuotojams. Nuosekli projekto veiklų seka pateikiama 1 paveiksle.

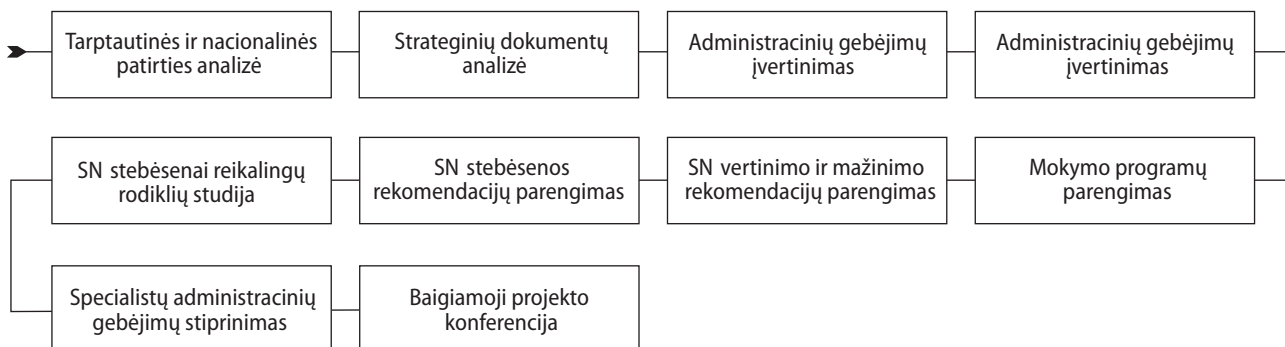
Projektas skirtas Lietuvos SN problemoms spręsti, ugdant darbuotojų, kurie dalyvauja formuojant ir įgyvendinant įvairių sektorių (sveikatos ir susijusių) politiką, bei visuomenės sveikatos biurų darbuotojų administracinius sveikatos netolygumų nustatymo,

vertinimo ir mažinimo gebėjimus nacionaliniu ir regioniniu (savivaldybių) lygmeniu. Itin didelis dėmesys skiriamas tarpsektoriniam bendradarbiavimui skatinti, siekiant užtikrinti kompleksiską socialinių ir ekonominių netolygumų, tuo pačiu ir SN mažinimą.

Iki 2015 m. pirmojo ketvirčio pabaigos Higienos institutas dalyvavo įgyvendinant tris projekto poveikles:

1. Tarptautinės ir nacionalinės sveikatos netolygumų nustatymo ir mažinimo patirties analizės atlikimas (1.1.1.1);
2. Strateginių dokumentų, reglamentuojančių sveikatos santykių teisumą įvairiuose politikos sektoriuose, analizės atlikimas (1.1.1.2);
3. Administracinių gebėjimų sveikatos netolygumams nustatyti ir mažinti nacionaliniame ir savivaldybės lygmenyje įvertinimas (1.1.1.3).

Remiantis rodiklių sąrašu, kuris sudarytas atsižvelgus į Lietuvos sveikatos politikos tikslus ir Europos šalių SN stebėsenos pavyzdžius, atlikta esamos SN situacijos analizė Lietuvoje ir Europoje. Rengiant analizę apžvelgti statistiniai rodikliai (demografiniai, socialiniai, ekonominiai, mirtingumo, sergamumo, gyvenamosios, sveikatos priežiūros prieinamumo, aplinkos), iliustruojantys SN ir juos sąlygojančių veiksnių pasiskirstymą tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse. Rezultatai rodo, kad iš Europos šalių didžiausi SN nustatomi Baltijos šalyse, tarp jų – ir Lietuvoje. Atliekant tarptautinę sisteminę SN stebėsenos

1 pav. Projekto veiklų seka

patirties Europos šalyse apžvalgą buvo parengta visuomenės sveikatos stebėseną reglamentuojančių teisės aktų ir visuomenės sveikatos stebėseną vykdančių institucijų veiklos Lietuvoje ir kitose Europos šalyse apžvalga. Ši apžvalga supažindina su pagrindiniais šiuo metu visuomenės sveikatos stebėseną vykdančiais subjektais ir jų renkamais duomenimis Lietuvoje ir Europoje. Veiklos ataskaitų, publikacijų, institucijų funkcijų aprašų ir kitų dokumentų, susijusių su SN stebėseną ir jos atlikimu, paieška atlikta Lietuvos, Latvijos, Estijos, Norvegijos, Suomijos ir Slovėnijos valstybinių institucijų, atsakingų už sveikatos priežiūrą ir sveikatos stebėseną, leidiniuose bei interneto svetainėse.

Vertinant sveikatos santykių teisumą įvairiuose politikos sektoriuose reglamentuojančius dokumentus buvo atlikta įvairių Lietuvos politikos sektorių strateginių ir norminių aktų turinio analizė. Analizės metu vertinta, kokios priemonės, skirtos sveikatos netolygumams mažinti, įtrauktos tiek į savivaldybių, tiek į valstybinio lygmens teisinius ir strateginius dokumentus. Taip pat bendradarbiaujant su ekspertais projekto metu atlikta įvairių Lietuvos politikos sektorių strateginių ir norminių aktų, kurie reglamentuoja sveikatos santykių teisumą, SSGG analizė. Šios analizės metu buvo siekiama nustatyti strateginių dokumentų ir teisės aktų (valstybės ir savivaldybių lygiu), reglamentuojančių sveikatos santykių teisumą įvairiuose politikos sektoriuose, silpnybes, stiprybes, galimybes ir grėsmes bei parengti įvairiems politikos (ūkio) sektoriams skirtus pasiūlymus, kaip tobulinti teisinę bazę sveikatos santykių teismo srityje.

Siekiant įvertinti administracinius gebėjimus nustatyti ir mažinti SN situaciją buvo organizuojamos grupinės diskusijos bei atliekama nacionalinio lygmens institucijų specialistų, kurių veikla tiesiogiai arba netiesiogiai siejasi su sveikatos netolygumų sritimi, apklausa. Tyrimų metu specialistų buvo

teiraujamos apie SN stebėsenos ir mažinimo praktikas jų institucijose, kylančias problemas, įvairių gebėjimų pakankamumą ir poreikį, bendradarbiavimą su kitomis institucijomis ir kt. Tyrimų dalyviai buvo linkę manyti, jog pagrindinės problemos SN stebėsenos ir mažinimo srityse gali būti siejamos su tarpinstitucinio bendradarbiavimo stoka, nuoseklumo, veiklos tęstinumo nebuvimu, veiklos fragmentiškumu, finansavimo, skirto SN stebėti ir mažinti, trūkumu. Taip pat buvo akcentuojamas specialistų analitinių įgūdžių, gebėjimo kompleksiskai spręsti problemas trūkumas.

Šiuo metu projekto vykdymas tęsiamas rengiant metodines rekomendacijas, skirtas SN stebėsenos vykdytojams. Siekiant įvertinti parengtų rekomendacijų tinkamumą 3-ose savivaldybėse atliekami bandomieji suaugusiųjų ir vaikų gyvensenos tyrimai. Šie praktiniai bandymai bus atspirties tašku rengiant galutinius gyvensenos tyrimų standartizuotus klausimynus bei tyrimų vykdymo metodikas.

Dėl projekto metu rengiamų produktų diskutuoja ne tik projekto partneriai. Siekiant gauti asmenų, dirbančių SN politikos formavimo, stebėsenos ir mažinimo srityse, grįžtamąjį ryšį organizuojami vieši renginiai (konferencija, diskusijos), į bendrą diskusiją sukviečiami skirtingų sričių atstovai. Visuomenės sveikatos biurų atstovai, savivaldybių darbuotojai ir sveikatos politikai baigiamosiose projekto veiklose turės galimybę dalyvauti administracinių gebėjimų mokymuose, kurių metu bus siekiama didinti specialistų žinias apie SN stebėseną ir mažinimą.

Daugiau informacijos apie projektą galite rasti interneto svetainėje <http://lsmuni.lt/lt/veikla/projektine-veikla/mokslo-projektai/>.

Eimantė Zolubienė
Higienos instituto
Visuomenės sveikatos technologijų centras